

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЪНЪЖИВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ И. Ненадовићъ.

ТЕЧ. V. Овай листъ излази у Вторникъ и Четвртакъ на по табака, а у Суботу на табаку. Цѣна му е за три мѣс. 5, а за пола године 10. цванц. За огласе плаћа се одъ врсте 5 крайц. за трипутъ. № 106

Н а д п и с њ.

Овд' у овомъ ладномъ гробу,

Увенутый лежи цвѣтъ;

У пролетнѣмъ своѣ добу

Кой остави овај светъ.

Отацъ, мати роне сузе,

Тежка туга мори нѣи:

Горка смртъ имъ много узе,

Овај гробъ е нѣина кѣи.

Претенъ господина Жарковиња.

(Продужено)

12.

Сутраданъ кадъ се сунце родило, и врѳове високи планина обасяло, господинъ Жарковићъ већъ е было према огледалу. Онъ садъ примѣти, да пролеће нѣговы дана јоште не прошло. — У двадесетъ осмой години јоштъ се човекъ младићемъ назвати може. Јоштъ десетъ година, па бы было тридесетъ и осамъ. Ни то ние тако страшно. Јоштъ една десетина година изнела бы четрдесетъ и осамъ! — О Христино, Христино, тада већъ зима лише обалуе, сокови усину, а снага изчезава!^а

Онъ се заиста ницошки обукао преко свога обичаја: цриъ капутъ, бео свилени прслукъ и црне панталоне. Лепо е косу очешляло и угладио. Безъ сваке сумнѣ онъ се тако наместио и спремио да срцемъ Христини имъ завлада.

Сви кућани нѣгови зачудише се томе; а нарочито домостроителька нѣгова Ана дође чисто изванъ себе. Жене у свавимъ обстоятелствама умею се најболъ наћи. Ана се у себя потайно смеяла, и шапнула е поверително свима на уво: „Быће у кући велике промене.“ Остали мишляу, да у свету ние ништа немогућно, и гди е згодно было, они су крозь прозоръ и врата, по авли и по кући погледали за своимъ преображенимъ господиномъ.

Господинъ Жарковићъ иако е овако обученъ и углаженъ быо, опетъ се не уздао, да ће тимъ моћи Христинино срце плѣнити; онъ е, држао, да му е за сваки случай јоштъ кое орудіе нужно имати. — Едну лепу књигу изъ одабране књижнице нѣгове и лепу киту мирисногъ цвѣћа изъ баште нѣгове могао е такође са собомъ понети. Обое ово могло му е баръ послужити за невино средство састанака и за почетакъ разговора.

Овако наоружанъ и са неизказаномъ неустрашимосту изиђе изъ куће своје и пође къ шуштевој реки, преко кое ће мостомъ прећи и къ великомъ друму отићи, кои долину ову съ едногъ края на други просеца, и коимъ путуюћа Христина на сваки начинъ морала е проћи.

Сва природа чисто е оживила была цвркутанѣмъ шева; облаци су се подигли са планина и одлетели къ светломе сунцу. Некиъ светимъ страомъ обузета е была сва гора; — сва природа као да е неко преображенѣ очекивала и изгледала.

Господинъ Жарковићъ пуњъ усхићеня склопи руке. Онъ гледаше у цветуюћу и блистауюћу се долину, као у какавъ новъ светъ у коме се Христина появлюе. Сво величество и красота свѣжега ютра представляла му се као торжественый уводъ у нѣгову будућность!

У заносу овомъ ишао е онъ друмомъ къ великомъ селу Радиловици, одкуда ће му се ѳобезна указати. Одъ обале подизао се путь косо преко високи стена. кои су украшавали съ десна и съ лева широки и китнасти стогодишњи растови са надвишаваюћимъ ий гордимъ елама.

У средъ ове планине налазило се нѣгово прекрасно польско добро, съ кога се една добра дужъ пута догледати могла, док' се годъ овај не у дальнини међу шумомъ и стенама изгубио.

Овде е господинъ Жарковићъ науmio быо да се намести и Христину очекуе. Ёръ не іой могао текъ тако на сусретъ излетити, а да се нимало неприу-

готови. Познанство е было врло скорашнѣ; а съ нѣмъ скопчане незгоде — — пролетый чаршавъ, — —

Уеданма клону му сва напрегнута сила уображена; Аморъ спусти своя крила, а господинъ Жарковићъ испусти свою киту цвећа; тужна тама навуче се на сву саяиность природе, као уздисай каквогъ злогъ духа.

Несрећный подсебай на чаршавъ беснѣо е сазимномъ рукою по пролетнѣой башти нѣгове фантазіе. Све радости и надежде уеданма изумреше: онъ е стаю као човекъ, кои никога нема, као издалека путуюћий путникъ у густой маглуштини; или као пѣнаць, кадъ се у найвѣнемъ своемъ будалисаню напрасно отрезни.

Лютито лупи онъ ногомъ о землю. — „Кудъ си дѣдаче нагао“, рече онъ самъ себи, „да се јоштъ еданпуть, предъ любви найдостойнимъ на свету створѣнѣмъ, покажешъ смешанъ. Стиди ће се она и твогъ имена и твоѣ душе. И ты тако неотесанъ тако блесастъ! — о што самъ бы само не срећанъ, што ли морадо више него несрећанъ быти, то естъ смешанъ?“

Господинъ Жарковићъ ужестини овой баци одъ себе киту цвећа.

Садъ е све прошло! Ямачно ме она нелюби, а и ако бы ктела, небы могла! — И данасъ бы я, неотесаникъ, опетъ красно натрчао, кадъ бы е предусрео съ комплиментомъ, каковимъ се служе само давнашнѣи познаници и присни прѣтели! — Торняй се дакле съ места одатле, и чевай док' по лудорѣ твојој трава неподрасте, док' мало светске углажености неполучишь, па онда дођи, яви се и куцай на врата!“

Оваквомъ претераномъ строгости укоравао е кукавный господинъ Жарковићъ самога себе. У овомъ магновеню представляе су му се нѣгове мане у прегрдномъ лику, коѣ га сасвимъ обараше, а нѣгове добротѣли чинише су се тако маюшне, да се ни угледати немогше. Онъ е о себи очаявао тако яко, да е самогъ себе одъ свегъ срца презирао. — Лепота, богатство, оштроуміе, слава, саяна званія, саяна дѣла и све оно, што лепе девойке къ себи примамаюе, . . .

„Ахъ, све то мени оскудѣва — све! да бы любви достойной показао се любви достойнимъ!“

Онъ натуче свой шеширъ вѣрма на очи; окрену се мало на страну, и таманъ науми да се кући својој поврати, кадъ му злурядый сатана, да бы несрећу нѣгову увеличао, пришапну на уво: „А пре него што ты постанешъ паметанъ и любви достоянъ, Христина ће вѣћ имати мужа!“

При помислу овомъ савъ се згрози. Онъ се замисли. Чиняше му се, као да предъ нѣмъ пролећу, подобно сенкама чаролѣйскогъ феяра, образи оны людѣи изъ ове долине, кои бы му сацерници быти могли. — Лепи люди, люди пуни духа, прѣтнѣи другови, богати младићи, знатне породице — и осећанъ свое важности кодъ Жарковића уместо да сасвимъ клоне, а оно уеданма прену и оживи. Неотично сравнивао е себе са поединимъ овимъ людима, и паће, да онъ нѣ башъ сасвимъ неважанъ и за презиранъ. — Садъ му се нано

во магла нѣговогъ нерасположеня разиће; сѣйну му сунне надежде, и опетъ му се у мрачной ноћи указаше поедина ясна месташца.

Продужаваюћи оваква прѣтна размишляваня о себи самоме, подиже се онъ мало одъ утѣхе на умиренѣ, одъ умирена преће на надежду, одъ надежде на очекиванѣ, одъ овогъ на радость, одъ радости пакъ на усхищенѣ. „А кадъ јоштъ помислимъ на речи Любѣи братића и на погледе Христине! онда“, викну онъ опіемъ новимъ надеждама и любовію, „јоштъ е све могуће! Само да покушамо срећу! Христину ћу задобити; и рай ћу освоити! Ую, сватови, ую!“ — Ове последнѣ речи нѣе онъ само помишляо, нѣе говорио, него е певао аснимъ, разумителнимъ гласомъ, и при томъ е скакао съ едне стране пута на другу и опетъ натрагъ. Игра ова нѣ была, као што остали светъ игра, и онъ бы продужио ову игру и певанку, да нѣе — — — доста, господинъ Жарковићъ скочи уеданпуть на страну, као поплашенъ еленъ кадъ га ловци погоне, и завуче се у честу, између друма и доле дубоко текуће рѣке.

И друмомъ тимъ, идући къ брегу, долазила е Христина. Она е была сама.

(продужиће се)

РУКОПИСИ ПРОТЕ МАТИС ПЕНАДОВИЧА.

(Продужено)

Дођемо у давно чувену и пожелану славу Москву, гди се одморимо еданъ данъ, и прођемо се да е баръ колико толико видимо, срца и очи насладимо. Но човекъ у толикой пространой вароши, а никада досада толико у гомили кућа невидѣвши, шта ће преће да види и да му се начуди; древноцарствующему Кремлю, црквама или дивнимъ дворовима и лавкама. — Требало бы да се дѣте онде роди и одрасте, пакъ текъ у старость о Москви штогодъ да казуе, а не као я, у планини почти одрасто, па као человекъ кои изъ едне помрачне собе изађе те бѣлый светъ или у снегъ погледа, пакъ му се одма и видъ занесе докъ мало очи протре. А я? — ни еданъ ми другій предметъ у очи или у срце нѣ стати могао, ербо га е предметъ Србія и отечество и сва чувства подпунила. — Ту чуємо да е Прозоровскій близу Москве, а и онъ е еданъ одъ російски магната, те ти я и Теодоръ Филиповићъ — — сѣднѣмо на кола те отиђемо нѣгову дворцу. Тамо ноћимо, и рано уутру у нѣговъ дворъ, гди насъ госпођа уведе у едну топлу собу, и каже: господинъ јоште има посла у другой соби. Сѣдѣи мы на столицѣ, а и она на асталу у самовару чайкува и дае намъ те пѣмо, а она единако како попіємо опетъ наслужи, (по три-ли по четири-ли пописмо, а милостива госпа опетъ наслужи). Кажемъ я Теодору да я више немогу пити, онъ ми каже: поій ту па изврати шолу, и тако учинимъ и она даде Богъ вѣћ престаде. Каже Теодоръ, такій е адетъ, докле годъ неизвратишь шолъ све они дослужую; томе смо се после и смеяли, а и мало баръ памети и обичаю научили. У томъ изађе Прозоровскій, съ нама се поздрави, сѣде и цыта насъ: одбудасмо и тво смо, и для чего смо нѣму дошли? — Кажемо да смо Срби, и одъ Београда съ Врачара дошли, и зашто съ прошеніемъ и полномоштиемъ идемо у

Петробургъ, императора за обрану и помоћъ молити, пакъ смо чули за њѣга, и толико съ пута, вратили молити га, да и онъ одъ свое стране по свомъ кодъ двора уваженію, препоручи насъ и совѣтуе, како ћемо се у оваквомъ обстоятелству владати. Онъ извѣстивши се о свему, и србскомъ востанію противъ Турака, и нашему ондашњему положенію, опомене величину Турака у Европи а малину Срба, кои су се тако осмѣлили у невреме возбудити, сожалеуе и рекне: извините баћушка, теперъ я у оставки — — но при свемъ томъ я ћу на мое пріатељ писати и колико могу васъ препоручити, а вы поћите до государя, счастлива дорога, пращайте! —

Доћемо опетъ къ нашему друштву (чини ми се преко 70 врста путуюћи) у Москву. Сутра поравимо преко велике Москве, докъ веће и свану. Говоре да е Москва 15 руски врста дугачка т. е. три сата. Путемо на пошти докъ доћемо у варошъ зовому Клинь на конакъ. Вазданъ насъ е гонио ветаръ, и понешто падао снегъ. Сићемо у еданъ бирцаузъ, соба ладна, а мы озебли, ербо ни еданъ немамо на себи ништа ни возомъ а толи лисицомъ или самуромъ постављено. Я како самъ летосъ по Врачару лаке воене хальине носіо, а писамъ се ни научіо далеко путовати, тако и пошао; а Чардаклия и Божа (Теодоръ) у немачкимъ (альпинама), кромъ Јова Протићъ што има едну као турску бунду, којомъ даньомъ у каруца сва четири ноге замотавамо, а Мияло Груевићъ Божињъ братъ млађиј острагу на мѣсту сандука, у свакој погоди на пољу и самъ незнамъ како се може одржати одъ Харкова до Петербурга. Садъ бирташъ наложи фуруну и запали свећу, и у соби ништа друго до свеће. Угрея се нешто аруна и мы се огреемо, и почнемо вечерати, али што се танъ може и евтиніе, и готово смо постали сви као пустиньници и прави постници, зашто е готово нестало новаца. На вечери сетимъ се я, да е сутра Св. апостолъ Лука: „Хай, хай, да самъ я садъ у Срби, я бы вечерасъ кодъ мога пашанца, Молера, быо, и у здравль ако оћешъ и окама вина изобила піо; и знамъ да ће они у наше здравль пити, но дайте вако озебли по еданъ сатљикъ и мы да попіемо у здравль и њино и наше.“ Вели Чардаклия: проћи се човече вина, видишь да кажешъ да е новаца готово нестало, а знашь кудъ си се занео и гди си. Повика Јова Протићъ: гди смо да смо, дай донесите, башъ хоћемо по еданъ попити, а у здравль наши Срба у Срби, макаръ я мою бунду продавао, да се до Петербурга доведемо, а онде ћемо казати да немамо новаца, па ако имъ динь подноси нека у њіовой кући помремо одъ глади. — Донесу намъ по сайтликъ вина, те ти мы све у здравль верховногъ вожда, коменданта, и свію Србала, а све свакиј изъ свога сайтлика. — — —

Преберемо софру, оде Протићъ са своіомъ бундомъ у каруце и леже, Теодоръ и Чардаклия по клупама, а я простревши нешто ћилимчиѣа башт. покрай фурунски врата. Бирташъ наслага брезови дрва пуну фуруну, пакъ затвори и рече: немойте отвари, докъ сва дрва неизгоре и угљинъ се учини, убиће у главу. Тако лежећи свакиј на свомъ мѣсту, докъ, вальда самъ я озебао, пробудимъ се и отворимъ фуруну, и опетъ заспимъ а незатворимъ. Треба знати да се ове фуруне

изнутра изъ себе ложе, отвараю и затвараю. Но дрва неизгоревши како валя, удари она сила по соби, те ти онај ћумуръ удари у главу мога Чардаклию и Теодора, а они съ клупа нападаю на землю као піани и мало живи, и едва се сѣте одашта е, те съ велкомъ мукомъ изваляю се на поль, пакъ сѣди у снегъ, и премештай се съ мѣста пакъ на друго, докъ мало къ себи дођу и снегъ едва наниже димъ извуче. Доће мени Јова Протићъ и виче: Ей побратиме, еси-ли живъ? ова два оће да помру. Изаћемъ на поль, имамъ шта и видити; оба сѣде у снегу, нашарали сву авлію премештаюћи се, више него два ята препелица. Запытамъ: Шта е то браћо ако Бога знате? — А они: Та не брате, него душману, зашто насъ ноћасъ поби? оди сѣди у снегъ па ћешъ вићети шта е? Я се изговарамъ, да ако самъ отворио фуруну я самъ башъ на вратима спавао, па опетъ самъ фала Богу здравъ. — — Затимъ мени се даде на смей, а поможе ми у смею и Протићъ, докъ већъ и они смей нашъ окабулише. Целимъ путемъ томе смо се много смеяли, и чини ми се да самъ се онда првѣй путъ насмеяо одъ како смо Дунаво прешли; а и садъ писаюћи ово немогу да се одъ смея уздржимъ, кадъ помислимъ на њіова по снегу лежишта, зато самъ я упамтіо да смо у Клину были у очи светога евангелиста Луке, т. е. 18. Октомбра 1804. года. (А мени вальда зато ништа ніе было што самъ ниже, при земљи спавао.)

Одатле смо далъ путовали, и веће поиздалека угледамо високе звонаре Свето-Петрова града, у комъ знамо да е царъ, коме смо пошли — — —

(продужиће се)

Партія Шаха.

(догађај у двору крали шпанскогъ Филипа II.)

I.

У двору Ескуріалу.

Краль Филипъ II. играо е шаха у двору Ескуріалу. Руй-Лопезъ, еданъ обичный свештеникъ, но изредный играчъ шаха, быяше противникъ кралъвъ у игри. Особитомъ милосћу и благоволенъмъ было му е дозвољно клечати, остали пакъ дворяни, кои су гледали, морали су стояти. На лицу дворяна опажао се некиј немиръ и зебня, коя е тако яко у очи падала, да се очевидно тай немиръ ніе могао приписати единствено току игре, кою е краль са Руй-Лопезомъ играо. Ютро быяше прекрасно воздухъ быо е испунѣнъ любкимъ мирисима, као у померанцинимъ мумама предивне провинціе Гранаде. Тешке любичасте боз завѣсе кралъве собе ослабљавале су засеняваюћу светлостъ сунчаны зракова, кои су крозь високе пенцере у собу продирали. Но ведрина прекрасногъ дана врло се рђаво подударала са душевнимъ расположенъмъ краля, кога е набрано чело све већу и већу суморностъ лицу њіовомъ давало, кадгодъ е баціо намргођеный погледъ на собна врата. Дворяни су ћутећи, но са многозначѣнимъ погледима између себе споразумѣвали се. Едномъ рѣчи цѣло друштво быяше врло суморно, и свакиј е могао лако видити, да се духови свію присутвуюћи забавляю са врло важнымъ предметомъ. Нико се незабавляше са партіомъ шаха, изузи-

мајући Руй-Лопезъ, кои в сѣ непомѣренимъ погледомъ пратио токъ игре, и колебао се између мицај „матъ“ (матъ зове се онај мицај, коимъ се игра свршава на штету противника) и између страхопочитаня, кое в дужанъ био према нѣговомъ католичкомъ величеству (ову титулу носе краљви шпански). У соби е владала глува тишина, коју е прекидало само полако мицањ фигура.

Наеданпутъ се отворе врата, и у собу уђе еданъ човекъ суровогъ и страшиногъ изгледа, приђе краљу, и чекао е у найдубльмъ страхопочитаню на дозвољнѣ, да сме проговорити. Спољашностъ овогъ човека быяше врло одвратна, и нѣговъ улазакъ произвео е общте узбуђенѣ. Племићи се са ужасомъ и готово неотично тргну; грозенѣ, кое ий е спопало, истиснуло е за неколико тренутака дворскій етикетъ (обычайну учтивостъ), едномъ речи, они су се тако узбунили, као да е у средину нѣову дивльй канавъ зверь улетіо. Но и самъ изгледъ овогъ човека био е такавъ, да е савршево оправдао упечатая, кои е нѣговъ долазакъ произвео. Овај човекъ быяше високогъ и коштунявогъ исполинскогъ стаса и носіо е црну кожную альвину. Нѣгово просто лице, на коме се ніе могла видити ни една искра умности, имало е изразъ низки склоностій и страстій, и урођена дивлячностъ нѣговы чертіи іоштъ е већма увеличана широкомъ и дубокомъ белегомъ, коя се пружала одъ десне обрве до саме густе црне браде.

Краљ Филипъ проговори му неколико речій, али нѣговъ несигуранъ и непостоянный гласъ изьявљивао е необычно расположенѣ и узбуђеностъ нѣгове душе. Цѣло друштво застрепило е, као да е ударено електричномъ струіомъ. Овај страовитый человекъ небыяше нико другій, него Фернандо Калаварезъ, целатъ шпанскій.

„Е ли мртавъ? запыта наипосле краљ са заповѣдателнимъ гласомъ, при коимъ рѣчица обузме све присутствующе ужась

„Іоштъ ніе, ваше величество“, одговори Фернандо дубоко поклонивши се владоцу, когга се чело све већма одъ гнѣва набирало; „онъ се као великашъ шпанске круне позива на свое право, а я немогу извршити мою наложену ми дужностъ надъ еднимъ человекомъ, у когга жилама тече крвь херцогске породице, докъ непримимъ одъ вашегъ величества дая настављна и заповѣсти.“

После овы рѣчій целатъ се наново дубоко предъ краљмъ поклони.

Међу присутствующимъ племићима роди се ясный жуборъ одобрена, крвь имъ узавре, и удари у лица, едномъ рѣчи, они быяху веома узруяни и узбуђени. Младый племићъ Алонзо одъ Осуне изяви яснымъ знакомъ расположенѣ духа и мыслѣнѣ цѣлогъ дружтва, покривши главу свою. Сви остали слѣдовали су нѣговомъ дрзкомъ примѣру, и млоге беле перянице ніале су се надъ главами отважны и огорчены племића, као за знакъ, да су они, упражняваюћи свое вайкадашнѣ право, да сирѣчь сѣ покривеномъ главомъ предъ краљмъ стояти могу, намѣрви, да истимъ начиномъ и своя остала права браде и чуваю.

Краљ луи песницомъ тако яко по асталу, да су све фигуре шаха попададе и пореметиле се.

„Онъ е нашимъ краљвскимъ судомъ редовно осуђенъ: шта може издаица іоштъ зактевати?“

„Ваше Величество“, одговори целатъ, „онъ жели, да се погуби мачемъ, као што му пристои као племићу, а не да срамно на вѣшалима умре; а осимъ тога зактева онъ за последня три часа живота нѣгова утѣшеніе духовно.“

„Шта му драго, нека му и то буде“, одговори краљ, коме е очивидно некій тереть са срца пао. Но заръ ніе нашъ изповѣдникъ већъ отишао къ нѣму, као што самъ я заповѣдіо?

„Онъ е до душе отишао“, одговори Фернандо, „но херцогъ одбіа одъ себе духовно утѣшеніе Сен-Діаца-де-Силве. Онъ вели, да онъ неприма духовно утѣшеніе одъ свештеника, кои нема баръ чинъ владике, потврђујши, да свакомъ збогъ државногъ издайства на смръть осуђеномъ племићу то право припада.“

„То право мы доиста имамо“, рекне смѣльй Осуна, и мы упражняванѣ тогъ права зактевамо и одъ вашегъ величества за нашегъ осуђеногъ рођака.“

Ове смѣле рѣчи дадоше знакъ общтемъ покрету и ясномъ незадовольству.

„Права наша и краљва правда есу неразлучима“, настави Донъ Діего де Таразець, графъ одъ Валенціе, человекъ исполинскогъ стаса, кои, подпуно наоружанъ, и држећи у десной руци маршалскій штапъ, наслоніо се быо на свой великій мачъ.

„Наша права и повластице!“ викау сви племићи, да се громовита вика орила по читавой сами, докъ наипосле краљ са свога престола устаде и рекне:

„Тако ми костію Кампеадора, тако ми душе Св. Якова, я самъ се заклео, да се ничимъ незаложимъ, нити капи попіемъ, догодъ ми се недонесе крвава глава издаице Дона Гусмана, и као што самъ рекао, тако ће и да буде! Но Донъ Таразець право е казао: кравица краля најяче е емство за одржанѣ права нѣговы поданика. Говорите, маршале, гди се наблизу може наћи канавъ владика?“

„Ваше Величество“, одговори Донъ Діего кратко, „я имамъ више посла са войничкимъ станомъ, него ли са црквомъ. Донъ Силва, исповѣдникъ вашегъ величества, моћиће васъ о томе болъ извѣстити, него я.“

Донъ Силва - и - Мендець приђе садъ краљу и рекне мало збуњно:

„Ваше Величество, владика одъ Сеговіе быо е исповѣдникъ краљвскогъ дома, но онъ е прошле неделѣ умрѣо, а наименованъ нѣговогъ пресмника іоштъ лежи на асталу министерскогъ савѣта, и садъ се чека само іоштъ потврђенѣ одъ стране цапе. Една скупштина црквены поглавара сазвана е на тай конаць у Валадолидѣ, и епископъ мадрискій већъ е тамо отишао.“

При овимъ рѣчица насмеши се мало Осуна. Онъ се томе у толико више радовао, што е онъ не само быо рођакъ осуђеногъ Дон-Гусмана, херцога одъ Калатраве,

него што е осимъ тога быо и нѣговъ найприснии пріятель.

Но ово е смешенъ краль опазіо, и лице му добые изразъ гнѣва и одважности.

„При свемъ томъ я самъ краль, и остаемъ краль“, рекне онъ притворномъ ладнокривошчу, да бы разгоніо опасну бурю, коя е престолу нѣговомъ грозила, „и я самъ твердо намѣранъ, да недозволимъ проводити шалу и подсмей са моимъ кральскимъ достоинствомъ. Овай скиптаръ, господо моя, чини вамъ се можда лакъ и слабъ; но онога, кои му се противи и пркоси, онога ће раздробити, као да е одъ твердога челика скованъ! Стварь ће се ова одма свршити. Нашъ светый отаць, папа, яко ми е обвезанъ, и зато се я небоимъ, да ће онъ осуђивати коракъ, кои ћу садъ предузети. Кадъ може краль шпанскій стварати князеве, то ће онъ смети и едногъ владика наименовати. Устани Донъ Руй-Лопезе, владико одъ Сеговіе! устани, духовниче, я ти заповѣдамъ, и прями дарованъ ти высокій духовный чинъ!“

Сви се присутвуюћи одъ чуда забезекну.

Донъ Руй-Лопезъ полако се подиagne; онъ хтеде проговорити, али память му се была завртила и мысли збуниле, и тако ніе могао ни прословити. Найпосле съ тешкомъ мукомъ промуца:

„Дозволите Ваше Величество — —“

„Ћутите, владико!“ пресече му краль рѣчь, „повинуйте се заповѣсти вашегъ господара! Формалитети вашегъ наименованя нека се одложе до згодніе прилике. Међутимъ мой ће поданици припознати мою закониту пунвластность у овомъ дѣлу. Вы, владика одъ Саговіе, отићи ћете са Калаварезомъ (целатомъ) у тавницу осуђенога, утѣшаваће те нѣгову грешну душу, и предаће те затимъ нѣгово тѣло служителяма овогъ вашегъ вѣрногъ слуге, кои ће по моме налогу съ нѣмъ поступи. А ты, Калаварезу, постараеши се, да се одсѣчена глава издаице у ову собу донесе, — ерь е Донъ Гусманъ, князь одъ Калатраве и херцогъ одъ Медине Сидоніе, издайникъ и мора данасъ као такавъ умерети! Ево, Донъ Руй-Лопезе“, дода краль, „и мой прстѣвъ съ печатомъ, да уверите херцога о мојој воли. И садъ, господо, имали кои одъ васъ навести іошиѣ какавъ основъ, кои бы могао на путь стати упражняваню правце вашегъ владаоца?“

Сви су умукли. Руй-Лопезъ отиде са целатомъ, и краль, посадивши се на свою столицу, позове едногъ одъ свои любимаца, да съ нѣмъ започне нову партію шаха. Донъ Рамирезъ, графъ одъ Бискае, приступи одма кралю, клекне на ястуче одъ кадиѣе, на коме е мало пре Руй-Лопезъ клечао и съ кральмъ шаха играо.

„Помоћу шаха и вашегъ дружтва, племенита госпо. до,“ рекне краль смешећи се, „я ћу време врло лепо провести. Нико одъ васъ да неотиде одавде изъ собе догодъ се неврати Калаварезъ; наше бы удовольствие великій уштрбъ трпило, кадъ бы кои одъ васъ отсутствовао.“

После овы подсмевателны рѣчій започне Краль партію шаха са Дон-Рамирезомъ, а племићи, коима

быаше дуго време, стану као и пре око свога владаоца.

И тако е сасвимъ повраћенъ пређашній миръ и поредакъ, а међутимъ е целать Калаварезъ новонаименованогъ владика одвео у тавницу осуђеника.

Руй-Лопезъ иѣаше суморнымъ лицемъ и къ земљи оборенымъ погледомъ. Онъ е више прилично каквомъ къ губилишту вођеномъ злочинцу, него новонаименованъ владика. Да ли е то быо санъ? — Ніе. ерь корачаюћій испредъ нѣга страовитый Калаварезъ быо е сувнише ясанъ доказъ дѣйствителне истине, и опомниао га е уедно на нѣгово високо достоинство и на ужасно овога условіе. И кадъ су нѣгови корацаи одевали одъ сведеногъ ходника предъ улазкомъ у тавницу, онда се Руй-Лопезъ молю Богу, да се болъ подъ нѣмъ земля отвори и прогута га, како бы се ослободіо одъ неизбѣжне нужности, да мора живо участвовати у предстоющей тужной судбини Дон-Гусмана, княза одъ Калатраве. Но шта е нѣга тако тесно привезивало за Дон-Гусмана? Да ли свеза дуговременогъ ланскреніегъ пріятельства, илити свеза заедничке племените крви? Не — они су зато были присни пріятельи, што су обоица были найбільи играчи шаха у цѣлой кральвини шпанской. Искрена и топла быаше нѣгова молитва, но не бы услышана

II.

У тавници

Осуђеный князь одъ Калатраве иѣаше са неправилнымъ корацаима, кои су изьявљивали велику узбуђенность и немиръ, по тесной нѣговой тавници, укоюй небыаше ништа друго, до едногъ неотесаногъ астала, и две дрвене столице. Патось му е быо застртъ са дебелимъ асурама, коє су умѣравале топотанъ корака. У издублѣности едногъ малогъ, якимъ решеткама слабдѣвногъ пендера стаяше мало одъ дрвета просто изрезано разпятиє. Изузимаћи овай символъ човеколюбія и пожртвованя, зидице су были сасвимъ празне, и кадъ е Руй-Лопеза при улазку у тавницу задануо ладанъ и влажанъ воздухъ, осећао е овай, да се налази у предсебію смрти.

Кадъ су владика и целать унутра ушли, образе се херцогъ на нѣи, и поздрави новогъ великодостоиника цркве са пристойномъ учтивосчу. Обоица се стадоше погледима споразумевати, будући имъ е присутствие целата сметало, да своя узаямна чувствованя рѣчима излію. Херцогъ е примѣтіо, да е Руй-Лопезу тешко падао посао, кои му е краль наменуо, као што е целать при улазку наговѣстіо; а Руй-Лопезъ быаше твердо увѣренъ, да е Донъ Гусманъ (херцогъ) невинъ, као што е доиста у ствари и было, премда су ясна доказательства противъ нѣга сведочила. Найтеже одъ овы сведочанства быаше саморучно писмо херцога, писано кралю французскомъ, по коме е писму осуђеный умѣшанъ у сазаклетіе противъ живота краля шпанскогъ Филипа II.

Свестанъ о својој невинности, Донъ Гусманъ се одрекао сваке обране, и будући да и съ никое друге стране ніе ништа учинѣно, да се обезснужи подигнута противъ нѣга тужба, то су сви сматрали нѣгово ѣутанъ

као просто признань, и зато е осуђенъ на смртъ. Херцогъ е саслушао свою пресуду мирнымъ духомъ, нити се и найманъ у лицу промѣнио, и съ онаквымъ истымъ поноситымъ коракомъ, каквымъ е у седницу ушао, съ таквымъ е и у тавницу отишао. А што се садъ нѣгово чело набрало, што му е на лицу суморность начертана, што му е коракъ быо несигуранъ а дысанъ тешко, томе е причина была единствено то, што му е помысао на нѣгову заручницу, дражестну Дону Естелу, силно душу потресао. Овь е у духу представляо, како она нѣга, неимаюћи ни найманю слутню о нѣговомъ саданѣмъ лежачу, у поноситымъ дворовима нѣговогъ отца на рѣки Гвадалквивиру нестрпљиво — но узалудъ изчекивала.

Калаварезъ, кои е мысліо, да су обоица на нѣга већ и заборавили и да присуство нѣгово неопажачу, повтори садъ заповѣсть краљву и изяви херцогу јоштъ едномъ, да Руй-Лопезъ заузима у цркви такавъ степенъ, кои га поставља у могућность, да може последню услугу учинити едномъ великашу шпанске круне.

Младый племић клеветне одма предъ владикомъ и замоли га за благословъ. Затимъ се окрене целату, и показиваюћи рукомъ на врата одъ тавнице, рекне му поноситимъ и заповѣдательнымъ гласомъ: Ваше е присуство излишно; садъ можете ићи. За три сата я ћу бити спреманъ.

Како су ова дуга три сата протекла? Найпре се херцогъ исповѣдао владика, и то е онъ за најкраће време свршио. По природной немарности свога карактера, кои се ни у овомъ озбиљномъ тренутку не измѣнуо, херцогъ е прекинуо озбиљне опомене свога исповѣдника, кадъ е овай стао говорити о последњој великой промени нѣовы узаямны одношав.

„Да преградне променс!“ рекне херцогъ, „у каквымъ различнымъ околностима виђали смо се мы последний путь! Сећатели се вы онога дана? Вы играсте шаха са Сицилианцемъ Паоломъ Бозомъ у присуству краля Филипа и цѣлогъ нѣговогъ двора, а краљ се наслоніо на мою руку! Донета, каква промѣна! Право е казао Сервантесъ (еданъ славанъ шпанскій писатель): Животъ не ништа друго, но една партія шаха. Истоветне нѣгове рѣчи я самъ заборавіо, но на едномъ мѣсту стои одпряликъ, да се люди на овоме свету, као на даски одъ шаха, каквогъ е кои опредѣлени, иманя и рођеня разно помичу. И кадъ најпосле смртъ викне „мать“ онда е партія свршена, и онда леже люди у гробу измѣшани, и мали и велики, богати и сиромаси, као фигуре шаха у кутіи.

„Я се добро сећамъ ты рѣчій Сервантесови,“ одговори Руй-Лопезъ, но уедно и одговора Санховогъ, да е ово сравненъ до душе врло удесно, но да не ново, већ да е то одавно већ речено. Но то не достоянъ предметъ разговора у овомъ последњемъ озбиљномъ часу; нека вамъ Богъ опрости вашу неумѣстну лакомысленость!“

„И я самъ,“ продужи далъ херцогъ, неслушаюћи опомену Руй-Лопеза, у шаху велике побѣде славіо, па

и надъ вами, светый отче, одржавао самъ по неку побѣду. Вы сте се свакадъ дичили са мноумъ, као съ вашимъ достойнымъ питомцемъ у той игри.“

„То е истина,“ одговори владика; „вы сте у той племенитой игри до велике вештине и управо рећи савршенства дотерали, и я самъ се често съ поносомъ называо првымъ вашимъ учителѣмъ.“

„Мени паде на умъ врло лепа мысао,“ викне наеданпуть Донъ Гусманъ, дай да изиграмо јоштъ едну последню партію шаха!“

„Ова е мысао сувише светска за овай суморный тренутакъ,“ одговори зачуђеный владика.

„Ако ми ову последню молбу одречете, я ћу одма звати целата, еръ чимъ ћу и како ћу я провести ова последня два сата мога живота? Смртъ претрпити врло е лако, али очекивати е, то е доиста страшно! Заръ сте се вы тако яко промѣнули, као и моя судбина? Заръ е ваша наклоность къ мени као и къ игранк шаха тако наеданпуть оладнила?“

Владика се јоштъ мало противіо, но у самой ствари быяше у нѣму страсть къ играню ове племените игре исто онако силна, као и у души осуђенога.

(продужиће се)

Домаій театоръ.

(1836. год.)

Д е в о й к а. Јо, нано, како самъ се осрамотила.

М а т и. Како кћери?

Д е в о й к а. Ютросъ кадъ е онай господинъ дошао, затече ме у соби гди седимъ и ништа нерадимъ.

(1856. год.)

Д е в о й к а. Јо, нано, како самъ се осрамотила.

М а т и. Како кћери?

Д е в о й к а. Ютросъ онай господинъ што дође затече ме гди перемъ кошуль. Убіо га Богъ и кадъ е дошао, по свой ће вароши причати, да я перемъ кошуль.

М а т и. Боже мой, како се времена меняю! Пре 20, година кадъ самъ я била девойка, срамота е было кадъ девойку когодъ затече да ништа неради, а садъ е срамота, кадъ е когодъ затече да штогодъ ради. —

З а ч и н и ц и.

(Руске пословице.)

Сирѣту е киселина добродѣтель.

Шеберъ е лакше закиселити, него сирѣ засладити.

У царству надежде нема зиме.

Болъ и безъ чарапе него безъ ноге.

Ко неће да ради, може свакій данъ имати празникъ.

Крме никадъ неиде брже, него кадъ иде на валовъ.

Ко пушку има, юштъ зато нив ловаць.

Бесноме псу треба завремена сићи съ пута.

Коме ђаво провири крозь ключаницу, томе ће скоро у собу доћи.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

ТУРСКА.

У Цариграду 5. Октобра.

Једна комисија тамошњи банкера наново е држала засѣданіе подь предсѣдательствомъ министра Финансіе, да се договори о средствама, како да се учини државный заемъ одь 8 миліона фунтій стерлина (одь прилике 40,000,000 талира).

— Познатый Хуршидь-паша, кои е као ђенераль Гюнь у мацарскомъ рату год. 1848. и 1849. знатну ролу играо, умр'о е у Цариграду одь колере, и саранџиъ ена енглескомъ войничкомъ гроблю.

— Енглеске линейне лађе: „Креси“, „Колосусъ“ и парна убойна фрегата „Кирисао“ доћиће скоримъ у Цариградъ.

— Персіјскій посланикъ за францускій дворъ, Ферук-Канъ приспѣо е у Цариградъ на едномъ аустрійскомъ пароброду.

— Енглески инжинири стиглису овамо, и отићиће, да испитаю линію проектираногъ еуфратскогъ гвозденогъ пута (у Сири).

ФРАНЦУСКА.

У Паризу 9. Октобра.

Сутра (10. Октобра) држаће се прво министерско засѣданіе у Компіеню подь предсѣдательствомъ самога цара. За време бављња двора у реченой вароши држаће се сваке неделъ двапутъ министерскій савѣтъ подь пресѣдаванѣмъ цара. Министри одлазиће зоромъ у Компіенъ, имаће преговоре съ царемъ, доручковаће кодъ цара, па ће се после подне враћати натрагъ у престолу варошь.

— По писмама изъ Тулона опажа се у тамошњемъ пристаништу велико кретањ и животь, и флота е садъ тако опремањна и наоружана, да се свакогъ часа на море навести може.

— Гласа се, да ће шпанскій посланикъ у Паризу маршалъ Серано, остати тамо стално као таковий.

НЕАПОЛЬСКА.

„Патри“ явля, да су дошле депеше изъ Неаполя, кое намъ доносе вѣсть, како краљ Фердинандъ зактева неколико дана рока, да бы могао на последню француску ноту одговорити.

ШПАНИЈА.

Изъ Мадрида пишу подь 5. Октобромъ слѣдујуће:

„Партия прогресиста (т. е. партия, коя жели напредъ, и којой е быо Еспартеро глава) може се садъ сматрати као сасвимъ разстроена и избрисана. Готово

сви нѣни членови прешли су къ парти демократской (простонародной и слободничкой,) и лако се може догодити, да ће у предстоѣемъ сабору кортеса (земальске скупштине) быти много више демократа, него што ѿ е дояко было. — Ово е знакъ, да правительство нема много пріятеля у народу, ерѣ савладавши опасну нѣму партию прогресиста, оно е оснажило тyme опаснiю юштъ партию демократа, т. е. учинило е одь зла горе.

— Пре некій данъ нађено е много пушакa и барута у кући едного мадридскогъ предградія. Ово е ясанъ доказъ, да бунтовны елемента у Шпаниі юштъ задоста има, и да се само згодна прилика изчекуе, да се саданѣ станѣ стварій поремети и обори.

Политичкій Прегледъ.

Као што се види, обраћа се у вишимъ дипломатскимъ круговима у Паризу највећій позоръ на питањ о повлаченю аустрійске войске изъ подунавски княжества. Садъ се све яснѣ и яснѣ види, да е заузимањ подунавски княжества посредствомъ аустрійске войске учинѣно у најтешињемъ споразумѣнiю са Енглескомъ и Турскомъ, и да е по томе Аустрија рѣшительно одбила последню ноту тилѣрійскогъ кабинета, кои е зактевао, да се войска аустрійска повуче. У Паризу се на то яко лоте, особливо што е енглескій кабинетъ, кои досадъ нив быо противанъ проекту о саединеню княжества, садъ наеданпутъ мыслилѣнъ свое промѣнiю.

— Изъ Париза пишу „Келвише цайтунгу“, да тамо врло велика неизвѣстность влада о почетку новы париски конференціа, будући се по аналогіи последнѣ конференціе између француске и осталь велики сила има учинити споразумѣнѣ баръ у основнымъ начелима главнѣихъ питања. Да е само до Француске стало, расправлянѣ границе између Бесарабіе и Молдавіе было бы одавно свршено; но та околность, што е Енглеска у источномъ рату текъ вторичну ролу поредъ Француске играла, сада и чините се башъ зато нѣнъ кабинетъ и заузима снажно за точно и строго толкованѣ условія мира. Тиме ће се разяснити и дуже бављнѣ аустрійске посадне войске у подунавскимъ княжествима; шта више потврђуе се и изъ поузданогъ извора, да Аустрија тимъ поступкомъ башъ на сусреть иде изрѣчной желѣи Енглеске, коя е тиме рада, да произведе и упражнява снажанъ политичкій упливъ према Русіи.

Изъ овы околностей ясно се види, изъ кои е узрочка лордъ Палмерстонъ слабо занятъ за отварањ новы конференціа за расправлянѣ размирица; напротивъ Русія е најпрво предложила, да се конференціе саставе, и у томе е предлогу подпомогнута одь неки нѣмачки сила. Али при свемъ томъ засадъ нив се далъ доспѣло, него до самога плана за конференціе.

О Г Л А С И

Стецишта се отвараю.

1. При Суду Окр. Шабач. надъ иманѣмъ поч. Ювана Томића и нѣговогъ сина Милька изъ Сичошевића до 25. Окт.

2. При Суду Окр. Крушев. надъ иманѣмъ а) пок. Ђорѣа Димитријевића Грка, но у Јошаничкој Банѣи бывшегъ, до 24. Окт. б) пок. Миаила Павићевића, изъ вароши Трстеника, 29. Окт.

У ади Тривковића

по сата далеко одъ карантина рачан на главномъ друму Лозници идући, имаде лайнскогъ 1855. и овогодишнѣгъ преко 300 кола кукуруза за продаю. Кои бы желіо сву суму купити нека се яви кодъ долеподписаногъ за погодбу у ади, или у Шабцу до 23. т. м. а 24. и 25. ов. мес. продаваће се изъ слободне руке лицитандо у Шабцу и теслимити. Кома бы за трговину одъ потребе было, имаду кодъ кошера добри обори и вода.

(2—3) ТРИВКОВИЋЪ.

Меану мою на Млави кодъ Фурије на друму В. Градишткомъ, се одъ Пожаревца удалѣну, између се Бубушинца и Братинца лежећу, у полу задану а уполу одъ дрвеногъ матеріала, са фуруномъ за пециво у меани и са 4 собе построену, заедно са плацемъ исподъ меане одъ данъ и по орана простора, кои еи заграђенъ кошера уде санъ, продаваћу 23. 24. и 25. Окт. на лицитација коя ће се овде у Пожаревдржати. Ко е муштерія позива се дау означене дане на лицитацију дође.

11. Октобра 1856 год. у Пожаревцу.

ЮВА СТЕВЧИЋЪ.

(3—3) меанѣя Пожаревачкїй

У кући долеподписаногъ на Теразіама гди е ческа кафана, има за даванъ еданъ дућанъ одъ Митрова дана; ко о томе жели изближе извѣстити се, нека се прїяви

(2—3) Андреи Борштиновићу, плосерскомъ майстору на Теразіама.

(3—3) У књижари В. Валожика може се добити: Исторія Црне Горе одъ Д. Милаковића. Исторія Ранића.

Башчованъ одъ Бибића. О књижевној узаймности Славена одъ Колара Србски Споменници. Апостоль. Грофъ одъ Монте Христо. Годишњакъ, календаръ.

Кућа на великой пїаці према полицији дае се подъ кирію съ три собе едномъ ћошкомъ до сокака и еднимъ подрумомъ.

У Београду 15. Окт. 1856.

НИКОЛА ЈОСИФОВИЋЪ

(3—3) магазиа.

„ГОДИШНЯКЪ“

великїй календаръ за 1857. годину съ млогима изображенїама, може се добити у експедицији Шумадинке.

ЛЕБЪ СЪ КРОМПИРИМА.

Подписанїй обзнаюемъ почитаемомъ публикуму. да ће одъ 11. тек. мес. Октобра отворити овде пекарницу, у којой се може добити по најновиємъ вкусу умешенїй црнїй и белїй лебъ и земичке съ кромпирима, а къ томе и мрсне кифле съ путеромъ, и господске кифле съ млекоомъ и безъ млека.

У Београду 3. Окт. 1856.

СТЕФАНЪ ЛАЗАРЕВИЋЪ

Пекаръ спрову г. Куманудине куће.

ПЛАЦЪ И ДУЃАНИ НА ПРОДАЮ.

Долуподписанїй продаемъ изъ слободне руке мой на Теразіи наодећїй се плацъ, на коме три дућана съ лица са три собе за истима, постое; притомъ има у авліи едина

соба съ куйномъ и два подрума помала, едина шупа прилично велика и бунаръ. Поменутїй плацъ наоди се до кафане г. Милутина Петровића пензионираногъ Совѣтника, звану Јосифова кафана. (4—6)

ДИМИТРИЋ Ђ. ГЛАВИНИЋЪ.

(9—10) Почемъ самъ я долеподписанїй овога лета отворіо овде у Београду, на свое име трговину; па како самъ такову између осталогъ еспапа, у великомъ количеству са разнимъ фарбама (бояма) одъ найординаріе до найфайнїе у свакимъ изгледима снабдѣо: то непроцштамъ овимъ почитаемимъ ГГ. како живописцима и молерима тако и свакому, коме бы такове требало препоручити се; и у исто време обећавамъ се, да ћу свакога са умѣреномъ ценомъ послужити.

У Београду 1. Септ. 1856.

Алекса Местановићъ
кодъ „Тигра“ до варош-капіе.

ХАЙНРИХЪ ХИРШЛЬ

тапечиреръ и трговацъ са собнимъ намештаемъ у зданїю кодъ „Блена“

препоруче п. н. публикуму свое велико новоснабдѣвено сместиште еспапа састоеће се изъ свакогъ рода тапечирскогъ и столарскогъ посла по најновїой бечкой форми (фасону), и къ томе на изборъ млого огледала одъ сваке форме. Осимъ тога прима онъ све тапечирске послове како нове тако и старе, и обећава се на задовольство израдити; а исто тако најточнїе отправля и сваку наручбину свога еспапа у внутреность. (6—7)